

Morele concessies

Een van de dingen die het nieuwe regeerakkoord ons zal brengen is een strenger immigratiebeleid. De leeftijd voor 'importhuwelijken' wordt met drie jaar verhoogd: allochtone Nederlanders mogen voortaan pas als zij 21 zijn trouwen met een partner uit hun land van herkomst. Zij mogen dat bovendien slechts als zij een inkomen hebben dat 130 procent van het minimumloon bedraagt en zij dienen daarnaast nog mee te betalen aan de inburgeringscursus die hun partner geacht wordt te volgen (*NRC Handelsblad*, 12 juni). Van verschillende zijden is er al op gewezen dat een dergelijk toelatingsbeleid ook gevolgen zal hebben voor volbloed Nederlanders die toevallig de man of vrouw van hun leven tegen het lijf lopen in het buitenland. Het kost hen nu al veel moeite om hun buitenlandse partner hier te krijgen en dat wordt alleen nog maar erger. *De Volkskrant* (19 juni) citeert hoogleraar immigratierecht Pieter Boeles: "De angst voor vreemdelingen leidt tot repressie, die terugslaat op onszelf. Nederlanders die ik in mijn vroegere praktijk als advocaat tegenkwam waren gefrustreerd door de soms onoverkomelijke problemen om hun Amerikaanse, Chileense of Nigeriaanse vriend of vriendin naar Nederland te krijgen. Dat wordt nog veel erger."

We stuiten hier op een aspect van de multiculturele samenleving dat interessant genoeg is om eens nader te beschouwen. Vroeger (het lijkt al weer heel lang geleden) bestond er bij intellectuele voorstanders van de multiculturele samenleving nog wel eens het idee dat die samenleving voor alle partijen een morele verrijking zou kunnen betekenen. Wij zouden van onze nieuwe medelanders kunnen leren om gastvrij te zijn (niet die vermaledijde koektrommel in de kast elke keer, gewoon de koekjes laten staan bij de gast!), om zorgzaam te zijn tegenover onze ouders, en we zouden ons weer eens kunnen gaan herbezinnen op waarden als kuisheid, bescheidenheid, vroomheid en toewijding aan Het Hogere. Omgekeerd zouden zij dingen oppikken als autonomie, mondigheid, openheid, kritisch denken, tolerantie ten aanzien van homosexualiteit en gelijkwaardigheid van man en vrouw.

Toen legde Paul Schnabel van het Sociaal Cultureel Planbureau ons uit dat Nederland niet zozeer een multiculturele als wel een multi-etnische samenleving is. De publieke moraal, aldus Schnabel, was met de komst van grote groepen immigranten niet veranderd. We hadden natuurlijk meer variatie in voedsel en we konden genieten van uitheemse folklore (kleding, dans, muziek, feestdagen en wat dies meer zij), maar onze normen en waarden waren nergens wezenlijk beïnvloed door de nieuwe medeburgers.

Inmiddels denk ik dat onze normen en waarden wel degelijk worden beïnvloed door de komst van grote groepen migranten. Veel van onze grondrechten, die in de grondwet en in internationale verdragen zijn vastgelegd, hebben een ingebouwde beperkingsmogelijkheid (je hebt recht x of y, maar dat recht mag bijvoorbeeld worden ingeperkt in het belang van de openbare orde, met het oog op de volksgezondheid, of het mag worden ingeperkt 'bij wet'). Dat komt omdat we de meeste grondrechten alleen al om praktische redenen niet allemaal tegelijk kunnen uitoefenen: we mogen demonstreren, maar we kunnen niet met 5 miljoen Nederlanders tegelijk demonstreren. We hebben vrijheid van godsdienst, maar we kunnen niet wonen in een stad waar de hele dag klokken beieren en imams ons toeschreeuwen door megafoons. We mogen trouwen met wie we willen, maar het wordt te gek als we allemaal zouden gaan trouwen met een buitenlandse partner.

Het lijkt er een beetje op dat de multiculturele samenleving ons verplicht om steeds vaker die inperkingsclausules uit de kast te halen. De keuzevrijheid van ouders in het onderwijs staat op scherp door de grote segregatie die daar het gevolg van is, en door de manier waarop sommige islamitische scholen hun leerlingen onderwijzen. De vrijheid van godsdienst stuit op zijn grenzen als sommige bloeiende geloofsgemeenschappen er wel erg nare overtuigingen op na blijken te houden. Tot nu toe was dat verschijnsel beperkt tot orthodox protestantse gemeenschappen in de bible belt, en dat slikten we maar, omdat vrijheid van godsdienst toch

een groot goed is. Maar als dat zich uitbreidt tot moskeeën in Tilburg, Amsterdam en Den Haag wordt het steeds minder prettig. Het recht op vrije partnerkeuze komt ter discussie te staan als de keuze voor een partner uit het land van herkomst voor allochtonen geen uitzondering maar regel is, ook bij tweede generatie migranten.

En een actief beroep op de inperkingsclausules slaat natuurlijk ook terug op de autochtone meerderheid. Als we de imams op de huid gaan zitten moeten we voor goed fatsoen ook camera's ophangen bij de vrijmetselaars en de gereformeerde bonders; als we de Turkse medelanders willen aanmanen om toch eens een bruid te zoeken in Houten of Castricum, treffen we ook de autochtone medeburger die zijn grote liefde in Letland heeft ontmoet. Als we iets willen ondernemen tegen Islamitische scholen roepen we een discussie over ons af over de vrijheid van schoolkeuze als zodanig. Tenzij we regels gaan opstellen voor specifieke doelgroepen en bereid zouden zijn te gaan schipperen met het gelijkheidsbeginsel, wat ook weer een majeure concessie aan een grondrecht zou betekenen.

Een politieke gemeenschap die gelooft in haar eigen grondrechten moet die grondrechten alleen gaan inperken als dat echt nodig is, maar zij moet wel erkennen dat dit op enig moment het geval kan zijn. Het lijkt erop dat de multiculturele samenleving dat moment op veel fronten dichterbij brengt. Dat stemt eigenlijk wel treurig.